

UN BREU REPÀS GLOBAL ALS MERCATS MUNICIPALS DE NOU BARRIS

Ricard Fernàndez i Valentí

La història dels mercats municipals de Nou Barris és contemporània, especialment en comparació amb els que hi ha oberts en altres districtes de la ciutat. Dels set que es van arribar a construir, cinc d'ells van ser construïts per fer front a la massiva onada d'immigració que es va assentar als sectors de Les Roquetes i Santa Eulàlia de Vilapicina, al nord de Sant Andreu, especialment durant els anys seixanta del passat segle. Era una època que en aquelles barriades en procés de creixement urbanístic hi mancaven força serveis i, per aquest motiu, els nous equipaments alimentaris havien d'esdevenir llocs de trobada per a la gent, a més de proveir comercialment al territori. Arquitectònicament es van construir molt de pressa, funcionals, sense cap interès artístic i arquitectònic, únicament amb valor funcional per donar sortida a un problema. De fet aquests mercats també van ser una reivindicació veïnal, i una vegada oberts de seguida van assolir la funció de cohesionar els barris. Per convencions de l'època, la majoria dels oberts durant el franquisme es van batejar amb noms religiosos, evocant a les Mares de Déu de Montserrat, de la Mercè i de Núria. Només dos van adoptar el nom del barri al qual es corresponien. Fins i tot, algunes de les dates d'inauguració coincidien amb efemèrides pròpies de la dictadura, com el 26 de gener (ocupació de Barcelona) i el 18 de juliol (alçament nacional). I en els actes inaugurals no faltava mai la corresponent benedicció per part d'un mossèn.

El mercat municipal més antic de Nou Barris és el de Montserrat (abans Nuestra Señora de Montserrat), al barri de les Roquetes. Va ser inaugurat el 18 de juliol de 1960 a la Via Favència núm. 247. L'objectiu era abastir a una població de 85.000 persones dels barris de la Trinitat Nova, les Roquetes, Verdum i la Prosperitat.

El segon mercat municipal que va obrir les seves portes en l'actual districte va ser el de la Mercè (abans Nuestra Señora de la Merced), al barri del Turó de la Peira. Es va inaugurar el 19 de març de 1961 al passeig de Fabra i Puig núm. 270 amb el carrer de Sant Iscle, sobre terrenys de la masia de Can Basté. La seva construcció va suposar la interrupció definitiva de l'antic camí d'Horta a Sant Andreu.

El tercer mercat va ser el de la Guineueta, inaugurat el 26 de gener de 1965 al passeig de Valldaura núm. 186, entre els carrers d'Alsàcia i del Marne. Amb la seva entrada en funcionament es va pretendre d'abastir a una població de 40.000 habitants del nou polígon d'habitatges de la Guineueta, encara en procés de construcció.

El quart mercat va ser el de Núria, obert el 26 de gener de 1966 com a Mercat de Ciutat Meridiana, al barri del mateix nom, a l'avinguda dels Rasos de Peguera. Allà mateix, dos anys després, va obrir el mercat de Ciutat Meridiana, el 20 de març de 1968, aleshores batejat com a mercat de Núria, al carrer de Costabona núm. 4.

Mercat de Nuria. Ciutat Meridiana

Malgrat que el barri ja disposava d'un mercat municipal, aquest es va obrir motivat per satisfer una necessitat social d'un sector urbanísticament aïllat on el seu veïnat tenia dificultats de traslladar-se a una altra zona comercial. Anys després ambdós mercats van permutar el seu nom.

Mercat de Montserrat. Foto: fons AHRNB

Mercat de la Trinitat. Foto AHRNB

Durant els anys seixanta i setanta del passat segle a aquests mercats se'ls van anar sumant els comerços de barri, més diversificats i especialitzats, que d'alguna manera van complementar l'oferta. Gràcies a una clientela fidel, a la qualitat dels productes frescos i al tracte humà dels comerciants van sobreviure als temps més difícils.

El sisè mercat a Nou Barris va ser el de la Trinitat, estrenat el 15 de març de 1977 al carrer de Pedrosa núm. 21, al barri de la Trinitat Nova. Obert durant la Transició, la seva estructura, els serveis i la distribució comercial es van dissenyar sota criteris d'un mercat modern.

Finalment, el mercat de Canyelles va ser el darrer mercat municipal que es va obrir tant a Nou Barris com a Barcelona. Es va inaugurar el 5 de març de 1987 al barri de Canyelles. Es troba al carrer d'Antonio Machado núm. 8. A diferència dels anteriors, aquest va marcar un punt d'inflexió en tant que la seva construcció no només va respondre a una reivindicació veïnal sinó també a un estudi previ de les necessitats de la zona i a un pla de màrqueting.

Durant els anys posteriors i fins arribar a l'actualitat aquests mercats van anar introduint millores per adaptar-los als nous temps, malgrat l'aparició de nous competidors com els bulevards comercials que van comportar la desviació d'un percentatge de la clientela potencial cap a aquests llocs. L'obertura de supermercats va obligar també a una readaptació forçosa de l'oferta i dels horaris comercials. A més, l'envelliment progressiu de la població i la proliferació de grans superfícies van ser també causes del lent declivi.

Mercat de Canyelles. Foto AHRNB

Mercat de la Mercè. Foto AHRNB

Durant els anys noranta a tots els mercats de Nou Barris es van executar reformes puntuals per tal de mantenir-los competitius i evitar l'envelliment. Va ser a partir del nou segle XXI que alguns d'ells van sotmetre's a reformes parcials o integrals de modernització: Canyelles (2000), Ciutat Meridiana (2001), Trinitat (2001), la Guineueta (2013) i la Mercè (2017). Aquesta modernització els ha permès situar-se a l'altura de les necessitats actuals i adaptar-se a les noves formes d'oci i consum. D'aquesta manera s'ha pretès definir-los novament com a espais de vida i dinamització des barris, contribuint així a millorar la qualitat de vida de les persones. Es converteixen així en agents que transformen els carrers en un lloc amb vida social i cultural, de manera que la tradicional "plaça" juga ara un paper destacat com a centre de referència del consum, i ajuda a què els barris deixin de ser llocs on viure per convertir-se en llocs on convida. Només el mercat de Núria no ha sobreviscut als nous temps i per manca de rendibilitat a finals del 2017 va tancar definitivament les seves portes. No obstant això, associacions i entitats de Ciutat Meridiana reivindiquen la seva reobertura sota un nou concepte de comerç. Actualment, per contra, es preveu una remodelació integral del mercat de Montserrat a partir del 2019 que ha de convertir l'indret en un nou punt de trobada social i comercial.